

О НЕКИМ ГЛАСОВНИМ ПРОМЕНАМА У ФРАНЦУСКОМ РАЗГОВОРНОМ ЈЕЗИКУ И О ЊИХОВОМ ПРЕНОШЕЊУ У СРПСКИ ЈЕЗИК

Резиме: У савременом француском разговорном језику уобичајена је појава неколиких гласовних промена, као што су пропадање ненаглашеног слога, упрошћавање сугласничких група, пропадање ненаглашених самогласника, асимилација сугласника. Препознавање ових феномена неопходно је за разумевање исказа говорника као и за свакодневну комуникацију.

Циљ рада је уочавање наведених гласовних промена у два романа савремених француских прозних писаца, *Љубав траје три године* Фредерика Бегбедеа (*L'amour dure trois ans*, Frédéric Beigbeder) и *Желео бих да ме неко негде чека* Ане Гавалде (*Je voudrais que quelqu'un m'attende quelque part*, Anna Gavalda), као и анализа њиховог преношења из француског у српски језик у преводима датих романа. За истраживање су изабрани поменути аутори будући да се њихова дела одликују употребом конструкција које су карактеристичне за разговорни стил као вид језика који се употребљава у свакодневној усменој комуникацији. Поређење оригиналног текста и његовог превода на српски језик омогућиће нам да, осим констатовања обележја разговорног стила и испитивања његове заступљености у књижевном тексту, утврдимо и којим гласовним променама су се служили преводиоци у српском језику како би пренели одлике разговорног француског језика.

Кључне речи: француски језик, српски језик, разговорни језик, гласовне промене

1. Увод

Према Бајиу (Charles Bally) разговорни језик је „спонтани израз свих мисли које се везују за реални живот и њиме се осликава стање духа већине“, а његове карактеристике су „субјективност, конкретност и афективност“. Баји указује на чињеницу да је управо „због субјективности спонтане мисли и говор конкретан“, односно да је резултат конкретног утиска лишен сваког апстраховања (Bally, 1951: 285–288). Гиро (Pierre Guiraud) наводи Бајиеву поделу „афективних обележја“ на „природне ефекте и ефекте евокацијом“,

при чему се природни ефекти односе на природну повезаност „између мисли и језичких структура“; ефекти евокацијом заправо подразумевају да свака језичка јединица добија свој одговарајући израз у зависности од говорника односно „од друштвене групе која их употребљава“ (Guiraud, 1964: 38–41). Поповић објашњава језичке регистре у француском језику и дели их на стандардни, књижевни, високи, фамилијарни, народни и арго при чему фамилијарни стил користе све друштвене групе у свакодневној неформалној комуникацији док је народни регистар „убичајени говор народа у урбаним срединама“ (Поповић, 2009: 14).

Разговорни језик тежи да „са што мање напора и што мање језичких средстава пренесе што више информација“ (Тошовић, 2002: 391). Та економичност језичког изрза у разговорном француском језику доводи до фонетских промена – пропадање ненаглашеног слога, упрошћавање сугласничких група, пропадање ненаглашених самогласника, асимилација сугласника – што за последицу има скраћивање гласовног ланца, односно смањивање броја слогова. Међутим, ове промене нису својствене само фамилијарном стилу већ се срећу код говорника свих друштвених слојева и присутне су у језику више од једног века.¹

Током другог предавања на Универзитету у Женеви 1891. године, Де Сосир (Ferdinand de Saussure) је у свом излагању забележио постојање редукције сугласничких група *сугласник + re* или *сугласник + le* у француском говорном језику. Наводећи као пример речи *quatre, lettre, chambre, double, table* које се изговарају [kat], [let], итд., он је још тада уочио то да су наведени сугласници у финалном положају дошли до тренутка када се више неће изговарати (De Saussure, 2004: 149).

Тежећи да пренесу конкретност и спонтаност изражавања у дијалозима, савремени француски прозни писци употребљавају конструкције својствене разговорном стилу, а губљење одређеног гласа бележе апострофом.

Корпус за овај рад чине два романа: *Je voudrais que quelqu'un m'attende quelque part* A. Gavalda и *L'amour dure trois ans* F. Weigbeder, као и њихови преводи на српски језик: *Љубав траје три године* Фредерика Бегбедеа и *Желео бих да ме неко негде чека* Ане Гавалде. За истраживање су изабрани поменути аутори будући да се њихова дела одликују употребом конструкција које су карактеристичне за разговорни стил као језичко средство свакодневног споразумевања. Поређење оригиналног текста и његовог превода на српски језик омогућиће нам да, осим констатовања обележја разговорног стила и испитивања његове заступљености у књижевном тексту, утврдимо и којим

¹ Према анегдоти с краја 19. века, како то објашњава Валтер (1988: 102), дански лингвиста Јасперсен, желећи да се увери да Французи не изговарају [i] у заменичком облику *il* испред глагола који почиње сугласником, навео је Фредерика Пасија да му одговори следећом реченицом: „*Mon cher ami, ceux qui vous ont dit ça, y savent pas c'qu'y disent*“, чиме је заправо добио потврду своје тврдње да се заиста глас [i] у заменици [il] не изговара, као и да се елемент *ne* за негацију губи, што карактерише и исказе најученијих људи.

гласовним променама у српском језику су се служили преводиоци како би пренели одлике разговорног француског језика.

2. Анализа корпуса

2.1. Пропадање ненаглашеног слога

Под пропадањем ненаглашеног слога подразумева се, на пример, испадање првог дела негације *ne* као и пропадање заменице *il* у ненаглашеном положају.

Изостављање *ne* за негацију уобичајена је појава у разговорном француском, али се њено присуство опажа и у јавним наступима, наводе Пјер и Моник Леон (Pierre et Monique Léon) (2009: 107). У свакодневном разговорном језику чешће ћемо чути *je veux pas*, уместо *je ne veux pas*, те *ils disent pas la vérité* од *ils ne disent pas la vérité, elle est pas venue* уместо *elle n'est pas venue*. Како смо то раније истакли, пропадање првог дела негације било је присутно у старофранцуском, губи се *non* а онда и *ne*, док *pas, point, mie* иза глагола постају термини који означавају читаву негацију (Bertocchini, Costanzo, 1989: 81; Walter, 1988: 101). Данас у говорном француском језику, како каже Гаде (Françoise Gadet), да ли ће се изговорити *ne* зависи од говорника и ситуације (Gadet, 1997: 78). У разматраном материјалу заступљени су следећи искази који сведоче о губљењу првог дела негације *ne*:

Il est pas là le bébé ? (АГф: 20)

Me dis pas que tu les vois pas les amoureux. (АГф: 36)

Ça se voit pas peut-être ? (АГф: 37)

Tu le vois pas que je suis jalouse, tellement que j'en crève, tu vois pas que je manque d'amourrrrrrrrr. Tu le vois pas ça ? (АГф: 37)

J'arriverai pas à vous dire. C'est pas tant l'allure, quoique... (АГф: 38)

Notez qu'à part l'énergie dépensée pour gérer ma gérante, je me défends pas mal. (АГф: 39)

Les autres t'ont pas dit ? J'étais au States, attends, tu me croiras jamais, un plan d'enfer. L.A., une baraque, tu pourrais même pas imaginer. (АГф: 40)

T'as pas rencontré Georges Clooney ? (АГф: 40)

On s'est pas déjà vu quelque part ? (АГф: 40)

[...] *T'étais pas au garage d'Halloween ?* (АГф: 40)

Regarde, là, c'est pas „Poêle Téfal“ par hasard... ? (АГф: 41)

Primo, je vais pas sortir de la voiture comme ça, secundo, elle est pas transparente, elle est ajourée, on t'a pas appris ça chez Pramod ? (АГф: 42)

En 1991, j'étais pas là. (АГф: 46)

[...] *et j'ai pas vu qu'y avait une guerre.* (АГф: 46)

J'aime pas les photographes, j'aime pas les directeurs artistiques, j'aime pas les journalistes, j'aime pas qu'on soit dans mes pattes et j'aime pas qu'on me regarde. (АГф: 47)

- Je sais pas.* (АГф: 48)
 [...] *je serais pas capable de te le donner.* (АГф: 49)
J'aime pas tellement les anniversaires [...] (АГф: 57)
Y a rien en eux que tu pourrais considérer comme de la matière. (АГф: 58)
On nous aurait jamais laissé sortir comme ça pour un oui ou pour un non... (АГф: 60)
Rêve pas, ducon, il me répond. (АГф: 62)
Tu la reconnais pas ? (АГф: 62)
T'inquiète pas pour moi, va. (АГф: 65)
Ça se voit pas ? (АГф: 69)
 [...] *c'est qu'il est pas mort* ce con ! (АГф: 96)
Ça t'ennuie pas si je reste un peu avec vous ? (АГф: 125)
 Hé, ça va... ça va... *t'excite pas...* a dit Myriam. (АГф: 125)
 [...] *je pourrais pas.* (АГф: 127)
T'as qu'à le dire tout de suite. (АГф: 135)
 Bon, ben ... *c'est pas* le tout Marguerite [...] (АГф: 156)
C'est pas croyable à quelle réussite sociale tu es arrivé en quelques années de chronique mondaine ! (ФБф: 18)
 Allez... Cherche... *Tu devines pas ?* (ФБф: 83)
 Non, non, attends, *j'ai rien dit...* (ФБф: 93)
Je sais pas. (ФБф: 121)
Dis pas de conneries. On se reprend deux verres ? (ФБф: 152)
J'y peux rien si le bonheur fait grossir. (ФБф: 191)

Пропадање заменице *il* у ненаглашеној позицији Гиро илуструје следећим примером: „*Il y a > i y a > y a : y a pas à dire*“ (Guiraud, 1969: 42). Гаде бележи губљење безличне заменице *il impersonnel* уз глаголски облик *faut* (уместо *il faut*) (Gadet, 1997: 46).

Говорећи о статусу заменице *il* у безличним конструкцијама, С. Станковић упућује на то да ова заменичка форма није била коришћена у старофранцуском језику, те да је њена употреба била нередовна и касније, током 17. века, и наводи: „да је безлично *il* некада било изостављано, показују данас имперсоналне конструкције карактеристичне за разговорни језик. Оне потврђују такође да је некада лична заменица у функцији субјекта била изостављана и да, према томе, служи као морфолошка ознака глаголског лица“ (Станковић 2011: 157–160).

У анализираном корпусу бележимо следеће примере који сведоче о појави изостављања заменице *il*:

- Reconnaissez que *y'a* de quoi être crevée à la fin de la journée. (АГф: 36)
Manquerait plus que je sois jalouse. (АГф: 37)
 Pramod *c'est difficile à imaginer, y'en a partout.* (АГф: 37)
Faudrait peut-être s'y mettre.... *Faut* tout leur dire, *c'est pas possible...* (АГф: 37)
 [...] *je regarde les étoiles, y'en a même pas.* (АГф: 41)
 [...] *y a rien dedans.* (АГф: 43)

Y a rien en eux que tu pourrais considérer comme de la matière. (АГф: 58)
 [...] *au cas où y aurait* quelqu'un... (АГф: 59)
 [...] *faut* dire que moi, j'étais dans la Légion et c'était quand même aut'chose... (АГф: 60)
Faut voir la voir au travail, après on dira. (АГф: 82)
 La route est toute droite et *y'aura* pas un péquin dehors à c't'heure-là alors dis-moi où est le problème ? (АГф: 93)
Y a plein de trucs... (АГф: 96)
Y a le sac de golf [...] (АГф: 96)
Y a même des poils collés contre les vitres. (АГф: 99)
 Tiens, tu me passes la serviette steu plaît ? (АГф: 128)

2.2. Редукција сугласничких група

У разговорном француском језику у оквиру група [bl], [tr], [br] у финалној позицији ликвиде [l] и [r] нестају. Треба рећи да се ова промена јавља често код лексичких јединица као што су *sable, variable, capable*... итд. Пропадање гласа [r] из група [tr], [br] тиче се термина као што су *autre, être, quatre*, али и граматичке речи *sur* (Gadet, 1997: 42).

Пјер и Моник Леон објашњавају да се француско R не изговара уколико се нађе између два сугласника и наводе пример „un maît(R) d'école“ (Léon M., Léon, P., 2009: 106). Гиро, наводећи примере *pauv', aimab', quat'*, такође констатује често испадање гласова [r] и [l] у фамилијарном дискурсу (Guiraud, 1969: 101). У истраженом материјалу један пример илуструје ову појаву:

Viens donc me voir un soir après la fermeture qu'on cause tous les deux... faut dire que moi, j'étais dans la Légion et c'était quand même aut'chose... On nous aurait jamais laissé sortir comme ça pour un oui ou pour un non... ça j'te l'dis. (АГф: 60)

Код ненаглашених личних заменица *il(s)* и *elle(s)*, када се нађу испред глагола који почиње сугласником, долази до губљења гласа [l]: *ils suivent* [isɥi :v], *elle dit* [ɛdi]. У случају везивања са глаголом који почиње самогласником, при чему се јавља глас [z], ликвида [l] у заменичким облицима *ils* и *elles* се губи: *ils arrivent* [izari :v], *elles aiment* [ɛzɛm]. У анализираном материјалу пронашли смо следеће примере:

Y pourra l'astiquer demain le gros Jean-Raymond, la voiture à papa... (АГф: 94)
Y pue en plus. (АГф: 96)

У једном примеру, где је такође дошло до пропадања гласа [l], уместо у стандардном *qu'il ne raste pas*, у разговорном је то следећа конструкција:

Hé, tu feras gaffe qui reste pas une poule hein ? (АГф: 94)

Као последња редукција која се јавља у разговорном француском језику, а о којој нам сведоче и примери из корпуса, јесте апокопа или скраћивање

слогова на крају речи. Пажел и аутори дају класификацију у односу на структуру слога: „без промене структуре финалног слога отвореног или затвореног (à la télévision → à la télé, la gymnastique → la gym); са променом структуре финалног слога (les informations → les infos CV(C) → ‘CV, la publicité → la pub CV CCV → ‘CV(C)) и са променом финалног вокала (un mécanicien → un mécano)“ (Pagel et al., 2012: 95).

Pour les prises de sang, les papiers de la *sécu*, pour la déclaration de grossesse à envoyer à l’employeur. (АГф: 23)

Je vais à la *fac*, je reviens de la *fac*, je mange, je vais à la *fac*, je reviens de la *fac*. (АГф: 35)

Je suis debout depuis quatre heures du *mat*’... (АГф: 60)

C’est quoi comme *expo* ? (АГф: 128)

Qui va me faire réviser mes cours d’*anat*’ ? (АГф: 128)

J’ai son numéro *perso*. (ФБф: 58)

J’apporterai un projecteur de *diapos*. (ФБф: 160)

2.3. Пропадање самогласника у ненаглашеном положају

Француски разговорни језик познаје губљење самогласника *u* [y] код ненаглашене заменице у другом лице јединине *tu* испред глагола који почиње неким од самогласника.

Гаде сматра да је ова појава скоро стандардна (Gadet, 1997: 45). Леон, говорећи о социјалној вредности неких варијабилности бележи да изговор *t’as* уместо *tu as* пролази неопажено јер је уобичајен у фамилијарном разговору, чак и у јавности (Léon, M., Léon, P., 2009: 107). Снежана Гудурић (2009: 173) наводи примере у којима се /e/ губи у ненаглашеној позицији: *cette année* [setane] → *st’année* [stane], *mais enfin* [mɛãfẽ] → [mãfẽ]. У анализираној грађи један је пример пропадања вокала /e/ у ненаглашеној позицији: *à c’t’heure-là*, док се пропадање вокала [y] јавља у 26 регистрованих случајева.

Appelle S.O.S. mon gars, *t’as* ce qu’il faut. (АГф: 16)

T’es jalouse ? *T’es* en manque ? (АГф: 37)

Je croyais que, en plus, *t’avais rencontré* Georges Clooney c’est tout. (АГф: 40)

T’es pas bien toi. (АГф: 40)

T’étais pas au garage d’Halloween ? (АГф: 40)

T’es française ? (АГф: 40)

Oh, tiens, *t’as vu* ? (АГф: 40)

En plus *t’es* grossière ma fille. (АГф: 41)

Mais *t’es venue* en chemise de nuit de grand-mère !!! (АГф: 41)

T’es venue au Milton avec la chemise de nuit transparente de Bonne-Maman ! (АГф: 41)

Mais si *t’as* une panne d’essence ? (АГф: 41)

Ah si ! *t’as* raison... (АГф: 41)

T’auras même *pas* à lui parler, si ça se trouve *tu la verras* même *pas*. (АГф: 43)

Venez là mes trésors. Oh oui, *t'es* beau toi, oh oui *t'es* beau... (АГф: 61)
 Non, mais *t'es* incorrigible deuxième classe Bricard ! (АГф: 61)
T'as toujours *défendu* ton frère. (АГф: 61)
 La route est toute droite et *y'aura pas* un péquin dehors à *c't'heure-là* alors dis-moi où est le problème ? (АГф: 93)
 Tu me diras, *t'as* bon goût hein! (АГф: 121)
T'as qu'à le dire tout de suite. (АГф: 135)
T'es où maintenant ? (АГф: 137)
 C'est vrai *t'écris*? (АГф: 141)
T'es dingue ou quoi, putain ? (ФБф: 58)
T'es un marrant, toi. (ФБф: 137)
 Hein ? *T'es tombé* sur la tête ou quoi ? (ФБф: 157)

2.4. Асимилација сугласника

Асимилација сугласника присутна је унутар речи или унутар говорног ланца најчешће када се услед пропадања непостојаног *e* два сугласника у контакту изједначавају. Навешћемо пример за асимилацију по звучности, када се после испадања непостојаног *e* звучни оклузив или фрикатив нађе поред безвучног оклузива или фрикатива. У том случају, други сугласник ће обезвучити претходни: је crois [Зəkrwa] → [Зkrwa] → [ʃkrwa] (безвучни оклузив [к] је обезвучио звучно [З] које је прешло у [ʃ]). Уколико се иза безвучног сугласника нађе звучни, други ће озвучити претходни: grosses bises [grosbiz] → [grozbiz] (звучни оклузив [b] је озвучио безвучно [s] које је прешло у звучни фрикатив [z]). У корпусу налазимо три примера асимилације:

Viens donc me voir un soir après la fermeture qu'on cause tous les deux... faut dire que moi, j'étais dans la Légion et c'était quand même aut'chose... On nous aurait jamais laissé sortir comme ça pour un oui ou pour un non...*ça j'te l'dis*. (АГф: 60)
 Il est PDG de Rofitex, *j'sais pas* si tu connais comme boîte... (АГф: 89)
 Ouais ben entre pas y aller ou y aller avec ta poubelle *j'sais pas* ce qui est le mieux. (АГф: 94)

3. Фонетске промене из оригинала у преводу на српски

Како би превод одговарао оригиналу, неопходне су измене уз помоћ којих ће се управо и остварити на најприближнији начин намера аутора оригиналног текста. Ненад Крстић наглашава да у циљу функционалне еквивалентности код превођења с једног језика на други или с језика поласка на језик доласка, неопходно је правити извесне измене, односно преводилачке трансформације, као што су редистрибуција, комутација, додавање и омисија (Крстић, 2008: 136–139).

Како Катфорд наводи, „преводни еквивалент се добија када се утврди одговарајућа граматичка или значењска категорија у језику доласка, а није

еквивалент одговарајућа форма, која је само експонент категорије“ (Catford, 1965: 55 у Хлебец, 2009: 105). Јасно је, дакле, да је, пренети садржај на адекватан начин, пренети смисао онога што поручује аутор, важније од саме форме. Хлебец сматра да „је важно да се разграниче прихватљиве реализације дословног превода од неприхватљивих, како у смислу граматичке и семантичке ваљаности, тако и усмислу тачности и верности“ (Хлебец, 2009: 109).

3.1. О преводу исказа у којима је дошло до пропадања ненаглашеног слога

Ако бисмо било којем исказу из текста оригинала додали изостављени прилог *ne* за негацију, превод би остао исти. Будући да српски језик познаје одричну речцу *не* као елемент негације, затим одричне облике *нисам*, *нећу* код сложених глаголских облика (Станојчић, 2010: 188), одрични облик *ne* и *pas* или само *pas* с француског језика на српски превешће се на исти начин, што не ремети преношење поруке:

Primo, *je vais pas sortir de la voiture comme ça*, secundo, *elle est pas transparente, elle est ajourée, on t'as pas appris ça chez Pramod ?* (АГф: 41)

Прво, *нећу ни излазити* из аута, друго, *није* провидна него рупичаста... *Нису те то научили* у Прамоду? (АГс: 48)

Адекватно преношење садржаја из разговорног француског у разговорни српски језик постиже се на различите начине: заменом речи, прерасподелом односно заменом распореда речи, те употребом семантичких еквивалената у српском језику и додавањем лексичких елемената у циљу стилске приближности са језиком оригинала:

Les autres t'ont pas dit? J'étais au States, attends, tu me croiras jamais, un plan d'enfer. L.A., une baraque, tu pourrais même pas imaginer. (АГф: 40)

Ниси знала? Друштво ти није рееекло? Била сам у Амеееерици, капираш... не можеш да замислиш *каква фурка*. Да не поверујеш какав је Лос Анђелес! Живела сам у *гајби* снова..... (АГс: 46)

J'aime pas les photographes, j'aime pas les directeurs artistiques, j'aime pas les journalistes, j'aime pas qu'on soit dans mes pattes et *j'aime pas qu'on me regarde.* (АГф: 47)

Не волим фотографе, не волим уметничке директоре, не волим новинаре, не волим да *ми се врзмају око ногу* и не волим да ме посматрају. (АГс: 53)
[...] *c'est pas croyable* à quelle réussite sociale tu es arrivé en quelques années de chronique mondaine ! (ФБф: 18)

[...] *просто човек да не поверује* какав си успех у друштву постигао захваљујући неколиким годинама сталног излажења у монденским рубрикама! (ФБс: 14)

У следећим примерима код превода на српски употребљена је *афреза* или скраћивање почетка речи, *'оћеш* уместо *хоћеш* и *'оћемо* уместо *хоћемо*, честа појава у разговорном српском језику:

Né, tu feras gaffe qui reste pas une poule hein? (АГф: 94)

Оћеш бар погледати да унутра није остала и која кокошка, а? (АГс: 100)

Dis pas de conneries. On se reprend deux verres? (ФБф: 152)

Немој да булазниш. *'Оћемо* још једну туру? (ФБс: 108)

Како би тон био адекватан, у овом примеру употребљено је испадање финалног самогласника основе *црк'о* уместо *цркао*:

[...] c'est qu'il est pas mort ce con! (АГф: 97)

Глупи вепар *није црк'о*. (АГс: 103)

На основу примера из корпуса примећујемо да су искази у којима је дошло до испадања заменице *il* преведени стандардним језиком будући да је у српском језику у самом глаголу садржана ознака глаголског лица, док се заменица користи само онда када је потребно да лице буде посебно наглашено. Када је реч о овој фонетској промени, примећујемо да је у преводу изостављен тон разговорног стила који обележава текст француског изворника.

С. Станковић закључује да су „еквиваленти француских имперсоналних реченица у српском [...] безличне реченице – реченице са обавезно изостављеним субјектом и предикатом у трећем лицу једине (средњег рода уколико се род исказује) — али и конструкције са личним глаголским облицима“ (Станковић, 2011: 157).

У проматраној језичкој грађи забележени су следећи примери:

[.....] je regarde les étoiles, y'en a même pas. (АГф: 41)

Посматрам небо, *нема* чак ни звезда. (АГс: 47)

Faut la voir au travail, après on dira. (АГф: 82)

Мислили су: *да је прво видимо на делу*, па ћемо онда да просудимо. (АГс: 88)

Y'a même des poils collés contre les vitres. (АГф: 99)

На прозорима су, изнутра, понегде остали комадићи слепљене длаке. (АГс: 105)

Tiens, tu me passes la serviette *steu* plaît ? (АГф: 128)

Молим те, додај ми пешкир... (АГс: 41)

3.2. О преводу исказа са редукцијом сугласничких група

Осим редукције сугласничке групе [tr] на крају речи *autre* у *autre chose* → *aut'chose*, у доленаведеном исказу бележимо још три фонетске промене: испадање безличне заменице *il* у *il faut*, изостављање прилога за негацију *ne* у *On (ne) nous aurait jamais laissé...* и асимилацију сугласника по звучности: непостојано *e* се не изговара, услед тога безвучни оклузив [t] обезвучује звучни фрикатив [ʒ] који затим прелази у безвучни фрикатив [ʃ]: *ça j'te l'dis* [sɑʃtəldi].

У преводу на српски језик, конструкција из исказа у оригиналу преведена је еквивалентом који је у духу српског језика и који има емоционално експресивну функцију: *ça j'te l'dis – мој брајко*. У преводу се уочава и комутација, тј. замена конструкције *faut dire que* у преводу *А то*. Јавља се такође и конструкција са функцијом заклетве *богами*, чија се функција састоји у наглашавању претходно исказаног.

Viens donc me voir un soir après la fermeture qu'on cause tous les deux... *faut dire que moi, j'étais dans la Légion et c'était quand même aut'chose...* On nous aurait jamais laissé sortir comme ça pour un oui ou pour un non... *ça j'te l'dis*. (АГф: 60)

Дођи до мене једно вече, кад затворим локал, да мало попричамо... Ја сам био у легији... *А то, богами*, није иста ствар... Нисмо могли тек тако да добијемо одсуство, *мој брајко*. (АГс: 66)

Апокопа у примерима на француском језику преведена је апокопом (*la fac* као *факс*) у следећем примеру:

Je vais à *la fac*, je reviens *de la fac*, je mange, je vais à *la fac*, je reviens *de la fac*. (АГф: 35)

Одлазим *на факс*, враћам се *с факса*, ручам, опет идем *на факс*, па поново назад, кући. (АГс:41)

Код осталих примера то није могуће зато што код датих речи не постоји еквивалент са наведеним скраћивањем у српском:

Je suis debout depuis quatre heures du *mat'* [...] (АГф: 60)

На ногама сам од четири *ујутру* [...] (АГс: 66)

C'est quoi comme *expo* ? (АГф: 128)

Каква је *изложба* у питању ? (АГс: 134)

Qui va me faire réviser mes cours d'*anat'* ? (АГф: 135)

Ко ће ме преслишавати *анатомију*? (АГс: 142)

J'ai son numéro *perso*. (ФБф: 58)

А дала ми је кућни број. (ФБс: 40)

J'apporterai un projecteur de *diapos*. (ФБф: 160)

Понећу пројектор за *дијазитиве*. (ФБс: 115)

У наредном примеру могло се превести *la sécu* од *la sécurité sociale* као *здравствено* (*осигурање* је дакле сувушно):

Pour les prises de sang, les papiers de la *sécu*, pour la déclaration de grossesse à envoyer à l'employeur. (АГф: 23)

Треба извадити крв, припремити документацију за *здравствено осигурање*, доставити послодавцу потврду о трудноћи. (АГс: 29)

3.3. О преводу исказа са губљењем вокала у ненаглашеном положају

Гласовна промена изостављања гласа *и* [y] код заменице *tu* не може се дословно пренети у српски језик, али се стилистичка обојеност оригинала верно преноси изостављањем целе заменице *ти*, што је уобичајена појава у српском разговорном језику. У наведеном првом примеру питање интонацијом из оригинала преведено је одговарајућим интерогативним модалитетом и уз изостављање заменице *ти*. Дакле, искази су верно пренети у језик доласка поштујући одлике разговорног стила језика оригинала.

T'es jalouse ? T'es en manque ? (АГф: 37)

Љубоморна *си* ? Усамљена? (АГс: 43)

Je croyais que, en plus, *t'avais* rencontré Georges Clooney c'est tout. (АГф: 40)

Просто, мислила сам да *си*, уз све то, можда *срела* и Клунија. (АГс: 46)

T'as toujours *défendu* ton frère. (АГф: 61)

Увек *си* *бранио* брата. (АГс: 71)

T'es où maintenant ? (АГф: 137)

И где *си* сада? (АГс: 144)

T'es un marrant, toi. (ФБф: 137)

Вицкаст *си* ти. (ФБс: 96)

3.4. О преводу исказа са асимилацијом сугласника

У првом примеру је, поред изостављања заменице *il* и редукције сугласничке групе [tr], присутан и пример асимилације *ça j'te l'dis* који је

преведен као *мој брајко* како би се постигао већи степен експресивности разговорног стила:

Viens donc me voir un soir après la fermeture qu'on cause tous les deux... faut dire que moi, j'étais dans la Légion et c'était quand même *aut'chose*... On nous aurait jamais laissé sortir comme ça pour un oui ou pour un non... *ça j'te l'dis*. (АГф: 60)

Дођи до мене једно вече, кад затворим локал, да мало попричамо... Ја сам био у легији... *А то*, богами, није иста ствар... Нисмо могли тек тако да добијемо одсуство, *мој брајко*. (АГс: 66)

Код наредна два примера такође се јавља асимилација по звучности. Услед испадања непостојаног *e* безвучни фрикатив [s] обезвучује звучно [ʒ] које прелази у [ʃ]. У преводу нема забележених еквивалената на нивоу фонетске структуре. Превод наведених исказа је у духу разговорног српског језика који је остварен на нивоу употребе одговарајућих лексичких јединица.

Il est PDG de Rofitex, *j'sais pas* si tu connais comme boîte... (АГф: 89)

Он је власник Рофитекса, *не знам* да ли си чула за ту фирму... (АГс: 95)

Ouais ben entre pas y aller ou y aller avec ta poubelle *j'sais pas* ce qui est le mieux... (АГф: 94)

Па да знаш: између тога да уопште не одем и тога да одем у твом *контејнеру* за *ћубре*, просто нисам у стању да се одлучим... Не знам шта је боље... (АГс: 100)

Када се ради о избору лексике, примећујемо да би било боље употребити термин *канта* као превод лексеме *poubelle* уместо термина *контејнер* за *ћубре* за који се преводилац одлучио, из разлога што би то више одговарало језичкој реалности одговарајућег српског социолекта (*канта од аута* пре него *контејнер за ћубре*).

4. Закључак

На основу анализе корпуса можемо констатовати да роман Ане Гавалде *Je voudrais que quelqu'un m'attende quelque part* обилује дијалозима који преносе језичку реалност савременог разговорног француског језика са фонетским променама (губљење првог дела негације, испадање самогласника у ненаглашеном положају, испадање личне заменице *il* као и неколико случајева испадања гласа [l] код заменице *il*, редукције сугласничких група, асимилације сугласника и апокопе. У роману Фредерика Бегбедеа *L'amour dure trois ans* констатујемо мањи број дијалога који преносе неке од фонетских промена, на пример: *ne* за негацију и вокала *u* [y] код заменице *tu* испред вокала као и два случаја апокопе. Одлике фамилијарног регистра

у овом роману су присутне на лексичком нивоу, односно у употреби израза и лексичких јединица карактеристичних за арго и вулгарни стил.

Исказе са наведеним фонетским променама из француског на српски језик не могу се дословно превести. Уз помоћ лексичко-семантичких промена, комутације, омисије и других техника, може се верно превести садржина исказа у складу са стилем и тоном оригинала; на пример, омисија заменице *tu* у преводу одговара изворнику у којем се вокал *u* [y] из *tu* губи.

У једном случају могли смо да констатујемо потпуну преводну еквивалентност — апокопа у француском оригиналу преведена је апокопом: *la fac* = *факс*. У два случаја дошли смо до других преводачких решења у односу на постојећи посматрани превод: а) прихватљивије је употребити реч *канта* за превод лексеме *roubelle*, него *контејнер за ђубре* из разлога зато што би то више одговарало лингвистичкој реалности одговарајућег српског социолекта (*канта од аута / контејнер за ђубре*); б) скраћени облик *la sécu* (пуна форма *la sécurité sociale*) боље је превести лексемом *здравствено*, дакле без додатка *осигурање*, у духу разговорног српског језика чија је једна од одлика творба речи претварањем, у овом случају ради се о придеву који постаје именица.

Литература

- Bally, Ch. (1951). *Traité de stylistique française*. Paris: C. Klincksieck.
- Bertocchini, P., Costanzo, E. (1989). *Manuel d'autoformation*. Paris: Hachette.
- De Saussure, F. (2002). *Écrits de linguistique générale*. Paris: Gallimard.
- Gadet, F. (1997). *Le français populaire*. Paris: PUF.
- Gudurić, S. (2009). *Osnovi fonetike s fonologijom francuskog jezika*. Beograd: Zavod za udžbenike.
- Guiraud, P. (1969). *Le français populaire*. Paris: PUF.
- Guiraud, P. (1964). *Stilistika*. Sarajevo: Izdavačko preduzeće Veselin Masleša.
- Krstić, N. (2008). *Francuski i srpski u kontaktu, struktura proste rečenice i prevodenje*. Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
- Léon, M. (2003). *Exercices systématiques de prononciation française*. Paris: Hachette.
- Léon, M., Léon, P. (2009). *Prononciation du français*, 2e édition. Paris: Armand Colin.
- Léon, P. (2011). *Phonétisme et prononciation du français*, 6e édition. Paris: Armand Colin.
- Pagel, D., Madeleni, E., Wioland, F. (2012). *Le rythme du français parlé*. Paris: Hachette.
- Поповић, М. (2009). *Лексичка структура француског језика: морфологија и семантика*. Београд: Завод за уџбенике.
- Станковић, С. *Систем заменица у француском и српском језику* (необјављена докторска дисертација), Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, Одсек за романистику, Нови Сад 2011, стр. 444.

- Станојчић, Ж. (2010). *Граматика српског књижевног језика*. Београд: Креативни центар.
- Тошовић, Б. (2002). *Функционални стилови*. Београд: Београдска књига.
- Хлебец, Б. (2009). *Општа начела превођења*. Београд: Београдска књига.
- Walter, H. (1988). *Le Français dans tous les sens*. Paris: Robert Laffont.

Извори

- (ФБф) - Beigbeder, F. (1997). *L'amour dure trois ans*. Paris: Gallimard.
- (ФБс) - Begbede, F. (2012). *Ljubav traje tri godine*. Beograd: Booka.
- (АГф) - Gavalda A. (1999). *Je voudrais que quelqu'un m'attende quelque part*. Paris: Le Dilettante.
- (Агс) - Гавалда, А. (2004). *Желео бих да ме неко негде чека*. Београд: Драганић.

Nataša Ignjatović

À PROPOS DE CERTAINS CHANGEMENTS PHONÉTIQUES DANS LE FRANÇAIS PARLÉ ET DE LEURS TRANSPOSITIONS DANS LA LANGUE SERBE

Résumé

La chute de la syllabe inaccentuée, la réduction des groupes consonantiques, la perte des voyelles inaccentuées, l'assimilation des consonnes sont des apparitions habituelles dans le français parlé contemporain. Pour comprendre l'énoncé du locuteur et pour communiquer en français il est nécessaire de reconnaître ces phénomènes.

L'objectif de cet article est de repérer les changements susdits dans les romans des écrivains contemporains français, *L'amour dure trois ans* - Frédéric Beigbeder et *Je voudrais que quelqu'un m'attende quelque part* - Anna Gavalda, ainsi que d'analyser leurs transpositions dans la langue serbe à travers les traductions de leurs œuvres. Le choix de ces écrivains provient du fait que dans leurs œuvres on trouve des constructions propres au français parlé. La comparaison du texte original avec sa traduction en serbe nous permettra de constater l'état des lieux et les caractéristiques du français parlé dans le texte littéraire ainsi que de vérifier de quels phénomènes en serbe les traducteurs se sont servis afin de transmettre ces caractéristiques-là.